

## ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

Εἶναι κάμψσος καιρός, ἀφοῦ περιῆλθεν εἰς χεῖράς μου χειρόγραφον ἡλικίας δύο περίπου αἰώνων. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο, σχήματος 8ου ἐκ σελ. 242, περιέχει δύο κωμωδίας στιχηρὰς γραμμένας εἰς τὴν τότε ὁμιλουμένην Κρητικὴν διάλεκτον. Ἡ πρώτη ἐπιγράφεται «Κομῆδια παστοράλ τοῦ Γύπαρι, γενομένη ἀπὸ βουσκούς ἐς τὸ νισί τις Κρήτης, ἀπάνου εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἰῶας, ὅπου φανερόν τι ν ἀγάπιν τοῦ Γύπαρι, μὲ τὴν Πανόρια, καὶ τοῦ Ἀλέξι μὲ τὴν Ἀθούσα, βοσκοποῦλες καὶ αὐτὲς ἐκείνου τοῦ βουνοῦ, ὅπου πρῶτα αὐτὲς δὲν τοὺς ἴθελαν, ἔπιτα αὐτὶ μὲ τὰ κλάϊματα καὶ παρακάλια τοὺς ἐπαρακλίνισαν τὴν θεὰ τὴν Ἀφροδίτη, καὶ ἔπεμψε ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς τὸν ἰόν τις τὸν Ἔροτα καὶ τίς ἐδόξεψε καὶ εἰσέγκλιναν ἐς ἐσμίξιν, τὸν γάμον τοὺς. Οὗτος ἐτελίωσε φανερόνον-τας δάσι, πρόβατα καὶ βοσκούς ος θέλι φανί». — Ἡ ἄλλη κωμωδία ἐπιγράφεται «Κομῆδια ριδικολόζα τοῦ Κατσούρμπου».

Καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη εἶναι διηρημέναι εἰς πράξεις, ἐκάστη δὲ πρᾶξις εἰς σκηνάς. — Μεταξὺ τῶν πράξεων ἔχουν καὶ, ὡς τὰ ὀνομάζουν, ἰντερμέδια. Ἡ εἰς σκηνὰς διαίρεσις καὶ τὰ ἰντερμέδια ἐλλείπουν ἀπὸ τὸν *Γύπαριν*, ποιμενικὴν κωμωδο-τραγωδίαν, ἡ ὁποία εἰς Βενετίαν τὸ 1878 ἐδημοσιεύθη ἀπὸ τὸν κ. Κ. Σάθαν. Ἐκτὸς τούτου ὁ ἀνὰ χεῖρας ἀνέκδοτος Γύπαρις, συγκρινόμενος μὲ τὸν ἐκδοδομένον τοῦ κ. Σάθα, ἔχει καὶ τινὰς παραλλαγὰς.

Πλὴν τοῦ ἐμμέτρου προλόγου, τὸν ὁποῖον ἔχει πᾶσα μία κωμωδία, τὸ ὅλον χειρόγραφον ἔχει ἴδιον πρόλογον, ἐπίσης στιχηρόν, συντεταγμένον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπὸ τὸν ἀντιγραφέα τῶν κωμωδιῶν, ὁ ὅποιος, ὡς φαίνεται, ἦτο Κεφαλλὴν καὶ ὅστις, ὡς μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸν πρόλογον αὐτόν, ἦτον κάπως ποιητὴς ἢ τουλάχιστον στιχουργός. — Ὁ ἀριθμὸς τῶν στίχων καὶ τῶν δύο συνθεμάτων εἶναι περίπου 6000.

Ἀντίγραφον τοῦ προλόγου τούτου ἀκριβὲς διαβιβάζω πρὸς δημοσίευσιν, ἐὰν δὲν πρόκειται αὐτὸς νὰ ἐκτοπίσῃ καλλιτέραν ὕλην. — Στοχάζομαι ὅτι θὰ κριθῇ καλὸν νὰ διατηρηθῇ εἰς τὴν δημοσίευσιν ἡ ὀρθογραφία ἢ μᾶλλον ἡ ἀνορθογραφία τοῦ πρωτοτύπου. Τίς ἡμπορεῖ νὰ ὀρκισθῇ ὅτι δὲν θὰ ἦναι αὕτη τῆς γλώσσης μας τῆς ὁμιλουμένης ἢ ὀρθογραφία τοῦ μέλλοντος;

II. Βεργωτής.

Πρόλογος καμομένος ἔς ἔπενον τῆς περὶ φουμου Νῆσου,  
Κεφαλινίας πατρίδας μᾶς, καὶ τῶν Ἀρετῶν αὐτῆς, καὶ τῆς τῶν  
Ἑνετῶν Ἀριστοκρατίας.

Ἀπὶς ἐτοῦτος ὁ φθαρτὸς ἐπλάστικεν ὁ Κόσμος  
νὰ κυβερνᾶτε μ' ἀρετὲς τοῦ δόθηκε κίοντος  
καὶ νὰ σπουδάζι ὅσο μπορεῖ πάντοτε νὰ φιλένι  
καὶ δόξεις μεγαλότατες καὶ σὲ τιμὲς νὰ μπένι  
γιαῦτος μὲ τὴν ψυλότιτα τοῦ νοῦ του αὐτὸς γιρῶζι  
καὶ τὴν λαμπρότιν τῶν Ἀστρόν, καὶ τ' οὐρανοῦ γνωρίζι  
τῶν κίνισες καὶ τ' Ἀστραπὲς πὸς γίνοντε καὶ τ' ἄλλα  
πράγματα ὅπου φέροντε θαμάσματα μεγάλα  
γιὰ κίνο ἐπολιτεύτικε κίβρικε τέχνες τόσες  
ὅπου τότε στολίζουνε μὲ πλοῦτι, καὶ μὲ γνώσες  
κι' ἀθάνατον τὸν κάνουνε πάντοτε νὰ πομίνι  
καὶ μάρμαρο τῶν δόξης του γραμένες νὰ τζαφίνι  
καθὸς μᾶς τῆς ἀπάριασε κίδς τόρα ἐν γραμένες  
ἢ ἀντρίεστου ἢ θαυμαστὲς καὶ τόσα ξακουσμένες  
τοῦ Ὀδισέα τοῦ θαυμαστοῦ ὅπουχε ξεριζώσι  
τῆς Τρόγιας τὸ βασίλειο μὲ τὴ δική του γνώσι  
ὅπουταν τόση περισί π' ἄλι νὰ στάθι ἀκόμι  
μὶδὲ στὴ Σπᾶρτα ἔκρουσα μὶδὲ στὴν παλιὰ ρόμη  
τοῦ Κέφαλου ἢ χάριτες καὶ τουτουνοῦ ἀντάμα  
ξάκουστη τὴν πατρίδα τους καὶ πέρφουμι τὴν κἄμα  
γιατὶ ὁ ἦς τζεχάρισε τ' ὄνομα τοῦ βαστάζι  
καὶ Κεφαλὴ τινέκραξε ποῦ τὴν ἐγγομιάζι  
κιο αἶλος τὴν ἀσικοσε μὲ τὴν πολιξερια του  
μὲ τὴν ψυλοτιτα τοῦ νοῦ, καὶ μὲ τὴν ἀντριάτου  
τόσα ὅπου περυφιμη ὁ κόσμος τὶ γνωρίζι  
καὶ τόνομα Κεφαλονιάς χρῖσις αὐτὶς χαρίζι  
γιαυτος λυπὸν ακροατὲ ἀρχοντες τημιμενι  
οποκαμενη χάρισας κίστεν εδο φερμένι  
καμετε σας παρακαλο ολίσας νὰ κλουθατε  
τὴν ἀρετὴ τὴν ἀξία οπου πολὰ πενατε  
ὅπ' αἰσκάνι τους μικροὺς καὶ κἄνιτους μεγάλους  
τοὺς ἀμαθὲς κἄνι σεφοὺς, καὶ τοὺς χοντροὺς δασκάλους  
οπου κἄνι τον ἄνθρωπο, κἰάνθρωπον τονε κραζου  
κἰαπο τα ζῶα τ' ἀλαλα λόγιον τον ονομαζου



τούτῃ ἰς ὅσα πιθιμὰ πάντα τον ἀνεβαζι  
 νὰ κυβερνᾷ τον ὀδιγὰ καὶ νὰ ἐξουσιάζι  
 τούτῃ τὰ ματια τ' ἀνιῆε ὅπουσαν σφαλισμένα  
 τούτῃ τὸ νοῦτου ἀλαμπρινε μὲ τῇ δικίτις γενα  
 τούτῃ ταγνεφῇ το δειῆε νὰ μαθιπιὸς σικόνι  
 πιὸς τῇ σελινι κυβερνᾷ καὶ πιὸς τιν ἀργιρόνι  
 τούτῃ τὲς χαρὲς τον χορτόν τον ἐκαμε νὰ μαθι  
 τούτῃ συχνὰ τον ἐβγάλε ὅχτις διστιχιάς τὰ παθι  
 γιαυτος πιδὶ καὶ βρισκετε τὸσα χαριτομένι  
 ἴνε πρεπο ἀπο λογουςας νανε ἀγγαλιασμένι  
 γιὰ νὰ διχτίτε πὸς πεδιὰ νυστενε κιακλουθατε  
 του Κέφαλου τὰ ἰθητου, καὶ πραῖες του πενατε  
 μαλιστα στουτους τοὺς κεροῦς ὀποχετε τον τρόπο  
 ευκολα νὰ παγενετε στὶς βενετιάς τον τοπον  
 στῆς Βενετιάς τῆς ξακουστίς ἀπ' ἀλὶ ὅσαν αὐτινι  
 χορα καμια βεθεα στὸν κόσμον δὲν ἐγινι  
 γιὰτὶ τῆς γῆς ἡ ευμορφίης, καὶ του γιαλου ἀνταμα  
 ἐσμιζανε καὶ χαριτες καὶ δοῖες τῆς ἐκαμα.  
 Τζέδοκε παλὶ ὁ οὐρανὸς σαυτὶ νὰ βασιλεῖθου  
 ἰ πρεντζιπι ἰ ἐλευθερι καὶ νὰ τιν ἀφεντεῖθου  
 ἰ πριντζιπι ἰ δικεοτατι που πάντοτε κρατοῦσι  
 ἥσια τιν πελαντζατοὺς καὶ τινε καμπανουσι  
 ἰ πρεντζιπι που μαναχὶ μὲ ταγριο λιονταρι  
 τῆς Θρακίας ὅπου ἐβαλθηκε τιν Κριτῇ νὰ τοὺς παρι  
 με τόσες νίκες θαυμαστὲς τον ἐκαμα νὰ χασι  
 τὸσα φουσατα που ὁ νοῦς χανετε ἀνταλογιασι  
 ἡ φύμη τον ρομανονε τὸρα λιπὸν ἀς σκολασι  
 γιὰτὶ τον βενετζιανονε τοὺς ἤχε ἀπερασι  
 καὶ τ' Ἀλεξαντροῦ ἡ ἀντριά του Σολομόν ἡ γνοσι  
 τῶν κέσαρον ἡ χαριτες δε θελουν τοὺς ἐσσι  
 γιὰτι ἐχουν τὸσες παρισιὲς π' ἀνίχα ἐκατὸ γλώσες  
 καὶ νάχα ἐκατὸ στοματα καὶ σιδερενιες τόσες  
 φονὲς νὰ υποῦν τὲς χαρὲς τοὺς τὰ χίλη δὲν μποροῦσι  
 παρὰ που ν' ἀποφριζουνε, καὶ νὰ μὲ διναστουσι  
 Κιαπὲς ἐστουτι ἰ θαυμαστὶ ἐρόες ἀφεντεψα  
 τον τοπονμας κιάπ αὐτινοὺς νὰ κυβερνοῦν ἐπεψα  
 πάντα με χάρις του Χριστοῦ ἀπ' ευτυχίας πλῆθενι  
 κισε τιμές καὶ χαριτες κισ ἀφεντιες ἐμπενι

τές ἀρετές επιάσαμε, τες ευτιχες μισούμε  
 κισσὰ Θεους κατου στή γι' αυτινους προσκινούμε  
 κιο τοπος μας χεραμενός παραποτε γιριζι  
 καὶ χιλίες πλισιές φχαριστιές ετουτονου χαριζι  
 κιαπό τιν ἀναγαλιασι οπου γρικὰ η καρδια του  
 χιλια καλὰ εμαζοξε κεχι στιν κατικια του  
 Πιοτὰ βασιλικὰ γινὰ γεενα τους ποτιζι  
 Που αλα ὁμορφίτερα ο κοσμος δε γνωριζι  
 καὶ βλεποντας τες χαριτες οπ' εχι λαβιμενες  
 στον ουρανὸ τὰ ματια τους μ' ἀγγελους ξαπλομενες  
 γιριζι καὶ παρακαλὲ αυτὸς να τους χαρισι  
 τὸν κοσμο ορισσουνε π' ανατολὲ σε δισι  
 καὶ τοῦ βαρβαρου τ' απιστου τὲ δυναμι νὰ σβίσουν  
 καὶ τιν κονσταντινουπολι να πὰ να κατικισουν  
 Τιν ἀρετὴ λιπὸν κεμὶς να πιασουμε ομαδι  
 αρχοντες θὲ ναρχισουμε ετουτονε το βραδι  
 μιὰ κομεδιὰ να καμομε σιμερον μας ἔφανι  
 γιατὶ καὶ τουτη ἀρετὴ στον λογισμὸν μας βανι  
 κετζι παρακαλουμεσας σαν ινε ι σινιθια  
 τῆς ἀφεντιασας η πολι ἡ ξακουστή καὶ πλὶθια  
 μ' αυτιὰ να μὰς ακουσατε οπου νὰ σας αρεσι  
 καὶ ξέρετε ὁ καθὰ ις τιν κανι οσαν μπορεσι  
 καὶ μὲ το τέλος παγο ἐγὼ για ναβγουσιν ι αλι  
 γιατι ταζο ξεφαντοσι σας δινουμε μεγαλι.

Τέλος τοῦ αὐτοῦ προλόγου.